

Sprawozdanie

komisji administracyjnej o wniosku posła Kowbasiuka względem tax „jurae stolae“ zwanych.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą Sejmu z dnia 2. Marca 1865. przekazany został Komisji administracyjnej wniosek posła Kowbasiuka, żądający ustanowienia tax obowiązujących przy chrzcie, zapowiedziach, ślubach, wydawaniu metryk i t. p.

Wywiązując się z powyższego polecenia Komisja administracyjna na następujące przedkłada sprawozdanie:

• Już Sobór powszechny Laterański w r. 1216. kanonem osobnym postanowił: „że gdy istnieje zwyczaj chwalebny, pobożnością wiernych ustalony, składania datków dobrowolnych za pogrzeby zmarłych, śluby i t. p. a niektóre osoby świeckie przeciw zwyczajowi temu powstawać poczynają, do Biskupa miejscowego należeć ma osądzenie, a w razie danym skarcenie tych, którzy usiłują zmienić chwalebny ten, w pobożności wiernych uzasadniony zwyczaj.“

Na tenże kanon odwołuje się i Synod Zamojski z roku 1720., dla Rusi obowiązujący w tytule 14.

Z tego zatem kanonu wywodzić należy w ogóle prawo do pobierania opłat zwanych: „jura stolae“. Na tej podstawie według stosunków i potrzeb rozmaitych dycezyi lub prowincyi kościelnych ustanawiane bywały owe opłaty, zwyczajnie na Synodach prowincjonalnych lub dyecezalnych i tak się stało, że weszły w stałe uposażenie kleru, starownictwo dusz piasującego i że w kongregacjach beneficjów, do których starownictwo takie jest przywiązane wliczane bywały.

Podstawa jest więc czysto kościelna jura stolae mogą być pobierane, o ile kościoł na to zezwala, a orzeczenie w tem Biskupom przystoi.

W epoce wszakże, w której, za świadectwem historii, w państwie Austrjackiem ustawy kościelne nie jednokrotnie przez prawodawstwo cywilne wypierane bywały, a mianowicie za panowania cesarza Józefa II. patent z dnia 1 Lipca 1785. postanowił: „To co duchowieństwo i kościelni titulo stolae wybierać mogą“ i według poszczególnej taryfy w miarę miejscowości, wieku i stanu opłaty te uregulował, „zakazując plebanom, kapelanom, wikaryuszom, administratorom, ojcom kościelnym, bakałarzom i sługom pod ciężką odpowiedzialnością, aby taryfy tej nigdy nie przekraczali, i aby też więcej, jak takowa przepisuje, nigdy nie dopominali się.“ Nadmienić tu wszakże należy, że nietylko taxy duchownym, lecz i takowe kościołom należące patentem tym są normowane, a nawet i inne, świeckim osobom za obchody pogrzebowe przypadające wynagrodzenia jak n. p. za grób, pocho-dnie, muzykę, ludzi niosących ciało i t. p.

Patent powyższy w skutek Najwyższego postanowienia z dnia 29. Listopada 1819. republikowanym został zarazem moneta konwencyjna oznaczoną została jako ta, w której jura stolae żądane i płacone być winny — a rozporządzeniem kancelarji nadwornej z dnia 16. Sierpnia 1829. poleconem zostało plebanom wszystkich obrządków utrzymywanie rejestrów, w które pobierane „jura stolae“ wpisywane, i z którymi zgodne pokwitowania do rąk opłatę wnoszących, każdorazem wydawane być mają.

Wkrótce potem Episkopat poczęły c. k. Rządowi objawiać życzenia, ażeby taxy patentem tym oznaczone na nowo zostały zregulowane, i słusznie, z biegiem bowiem długoletniego czasu przepisy patentu tego dzisiejszym okolicznościom i stosunkom w ogóle, a w szczególności i stosunkom zarobkowości obecnym, stały się zupełnie nieodpowiedniami — tem więcej, że patent ten stopniując należytości, dzieli ludność na klasy, które już nie istnieją, i w obec równouprawnienia usprawiedliwić się nie dadzą, mówi n. p. o osobach szlacheckich, mieszcza-nach, i o ciałach pospolicich“ i t. p.

Jakoż najwyższym postanowieniem z dnia 20. Maja 1845. orzeczoną została zasada, że taryfa patentem z roku 1785. oznaczona w porozumieniu z ordynarjatami na nowo uregulowaną być winna; — rokowania wszelako w tej mierze do roku 1848. z ordynarjatami prowadzone, nie doprowadziły do pożądanego rezultatu, — a od roku 1848. w skutek nadanej konstytucji przerwane zostały.

Na dniu 18. Sierpnia 1855 zawarty między Stolicą Apostolską a Jego Cesarsko - Apostolską Mością konkordat, już w artykule I. waruje dla kościoła Św. wszystkie te prawa, jakich kościół używać ma z postanowień prawa kościelnego, czyli kanonów, — w artykule zaś X. zastrzega: „że wszystkie sprawy kościelne, a w szczególności te, które dotyczą Wiary, Sakramentów, Obrzędów kościelnych, tudzież połączonych z urzędem duchownym praw i obowiązków, do kościelnej wyłączni należą władzy, i że sędzia przeto kościelny rozpoznawać je będzie“ W myśl też zastrzeżenia tego Ministeryum spraw duchownych rozporządzeniem z dnia 4. Lutego 1861. za L. 238 orzekło, że w wypadkach przekroczenia „juria stoleae“ władze administracyjne o tyle tylko do współudziału są powołane, o ile równocześnie popełnionem zostało przekroczenie Ustawy Cywilnej, i o ile idzie o wykonanie wyroków zasądzonych przez Biskupa, na duchownego przepominającego obowiązków swoich.

Z powyższego zestawienia wykazuje się zatem:

Że jakkolwiek „jura stoleae“ pierwotkowo na prawie kościelnem oparte, a obecnie do prawodawstwa kościelnego powrócone tylko przez władzę kościelną. i w porozumieniu z nią uregulowane być mogą — to wszelako dotąd na tej drodze w kraju naszym żadna nie zaszła zmiana. A gdy władze kościelne nic nowego w tej mierze nie postanowiły, przypuścić należy, że Ustawa z roku 1785 jako potąd nie zniesiona uważana być ma, i że milczenie władz duchownych tem bardziej do takiego sposobu zapatrywania upoważnia, ile w razie przeciwnym wystąpienie na przeciw istniejącym rozporządzeniom w drodze legislacji Episkopatowi przysługiwało;

Że postanowienia patentu z roku 1785 dzisiejszym stosunkom i okolicznościom nie odpowiadają; i że regulacja tax „jura stoleae“ zwanych już z tego powodu jest pożądaną — co też i życzeniom władzy kościelnej wielokrotnie objawionym, odpowiada;

Że inicjatywa w tej mierze w myśl §. 18. Statutu krajowego już dla tego władzy ustawodawczej krajowej przysłuży, że „jura stolae“ stanowią część dochodu beneficjów. i z tego tytułu w Inwentarze parochialne są wciągnięte, i beneficjatom w kongrue wliczone, że zatem każda zmiana w tej rubryce pociągnie za sobą zmianę i w wydatkach funduszu religijnego — a dalej i dla tego, że „jura stolae“ patentem z roku 1785 normowane, obejmują nie tylko taxy należące dusz starownikom za wykonywanie funkcji duchownych, lecz i taxy przypadające kościołowi za różne przybory kościelne, a nawet osobom świeckim za funkcje przy obrzędach kościelnych pełnione;

Odpowiednio zatem do wniosku posła Kowbasiuka i współpodpisanych, żądającego normowania tax „jura stolae“ zwanych, celem zapobieżenia możliwym nadużyciom, komisja administracyjna wnosi:

Wysoka Izba raczy uchwalić:

Sejm królestwa Galicji i Lodomerji i wielkiego Księstwa Krakowskiego celem uregulowania tak „jura stoleae“ zwanych, wzywa c. k. Rząd:

1. o wydzielenie tax przypadających duchownym za wykonywanie funkcji duchownych od tych, które kościołowi i osobom świeckim za przybory do obrzędów kościelnych i funkcje, przy tychże obrzędach pełnione należą;
2. co do pierwszych o zawezwanie Episkopatów, ażeby zechcieli takowe unormować, i ażeby unormowanie to w drodze ustawami przepisanej do powszechnej wiadomości podane zostało;
3. co do dwóch ostatnich o przedłożenie na przyszłej sesji projektu do Ustawy, regulującej należytości te w sposób, dzisiejszym stosunkom i okolicznościom odpowiedni.

Maurycy Krański

Przewodniczący.

Władysław Badeni

Sprawozdawca.